

SOTUREITA MEILTÄ JA MUUALTA

(Julkaistu aikaisemmin Helsingin Reservin Sanomissa)

Alavuden Sotaveteraanit ovat julkaisseet jo kuudennen niteen "perinnehuonekirjastostaan". Siinä kuvataan alavutelaiden sotatietä jatkosodassa. Heidän pataljoonansa oli II/JR16 ja myöhemmin II/19. Pr. Koska sen enempää JR16:sta kun 19. Pr:sta ei tiettävästi toistaiseksi ole kirjoitettu joukko-osastohistoriaa, tämä kirja täyttää myös - tosin vain yhden pataljoonan osalta - tätä aukkoa.

Raimo Nissisen teksti perustuu pitkälti asiakirja-aineistoon, jota veteraanien kertomukset elävöittävät. Varsin laaja karttaliite antaa kiinnostuneelle mahdollisuuden seurata tapahtumien kulkua. Jälleen kerran talkoohengessä on saatu aikaan kelpo kirja, joka tietysti ensisijaisesti puhuttelee alavutelaisia ja heidän läheisiään, mutta jolla on myös laajempaa mielenkiintoa.

Turusta Viipuriin kulkee ikimuistoinen tie, jota myöhemmin ruvettiin kutsumaan Kuninkaantiekseksi. Sen pätkiä on yhä olemassa ja siitä on varsinkin Uudellamaalla yritetty tehdä matkailunähtävyyttä. Tietä ovat vuosisatojen saatossa kulkeneet kuninkaan (ja keisarin) virkamiehet, sotilaat, kauppiaat ja muut.

Monet näistä kulkijoista piti päiväkirjaa, lähettivät kirjeitä tai tallensivat muulla tavoin kokemuksiaan ja näkemyksiään. Etenkin 1700-luvulta on tallessa monta tällaista matkakuvausta ja näistä on koottu mielenkiintoinen kirja, Kuninkaantieltä kerrottua. Kirja on myös taitoltaan ja graafiselta toteutukseltaan miellyttävä.

Sotilaspappeja on ollut lähes kaikissa eurooppalaisissa ja monissa muissakin armeijoissa. Vain ateistista kommunismia aatteenaan pitäneet armeijat ovat tässä poikkeus. Irlantilainen pappi ja sotahistorian harrastaja Mark Hayden kertoo kirjassaan, että hän oli pitkään kuvitellut, ettei myöskään Kolmannen valtakunnan sotavoimissa ollut pappeja. Mutta olihan niitä, protestanttisia, katolisia, ortodokseja (mm. ukrainalaisten joukko-osastoissa) ja muslimien imaameja.

Haydenin kirja saksalaisista sotilaspapeista on tekstiltään paikoin luvattoman naiivi, mutta sisältää silti paljon tietoa Wehrmachtin hengellisestä työstä. Kuvitus on myös varsin onnistunut. Sellainen kuriositeetti kun suomalaisen SS-pataljoonan pappi Kalervo Kurkiala ei ole löytänyt tiensä Haydenin kirjaan, mutta se lienee ymmärrettävää. Kurkialan virallinen vakanssihan oli yhteysupseeri - ei pappi.

Venäjää koskeva kirjallisuus on "sattuneesta syystä" aina mielenkiintoinen meille suomalaisille. Aihepiiri kiinnostaa tietysti myös monia muitakin, mm. amerikkalaisia. Eräs sellainen on nuorehko business-professori Spencer Anthony Coil, joka kerää tsaarinaikaista venäläistä militariaa. Hän on julkaissut massiivisen kuvakirjan, jossa esitellään venäläiset ensimmäisen maailmansodan aikaisia univormuja aikalaisvalokuvien kautta. Kirjassa on yli 400 suurikokoista sivua, joten materiaalia riittää.

Kuvatekstit ovat sinänsä yksityiskohtaiset, mutta ainakin minua ärsytti monien selittävien fraasien toistaminen jopa kymmeniä kertoja eri kuvien yhteydessä. Virheistä voisi mainita Venäjän kaksipäinen kotkan muuttuminen Coilin mielestä Romanovien kotkaksi.

Liitteenä on vuonna 1910 ilmestynyt pieni univormukuvasto. Valitettavasti siitä on jäänyt kaksi sivua pois, eikä missään mainita alkuperäistä julkaisua. Värit ovat myös muuttuneet sivukokoa pienennettäessä. Näistä seikoista sekä korkeasta hinnasta huolimatta Coilin teoksesta on iloa ja hyötyä keisarillisen Venäjän sotavoimia harrastaville henkilöille.

Muiden maanosien sotilashistoriaa ei meillä kovin paljon harrasteta, joitakin poikkeuksia kuten Yhdysvaltoja lukuun ottamatta. Tämänkin lehden sivuilla olen esitellyt aikaisemminkin brittiläisen Osprey-kustantamon kirjoja, joiden aiheet ovat joskus meikäläisittäin tarkasteltuna melko eksoottisia.

Uusimpien nimekkeiden joukossa on Philip Jowettin kirjoittama ja Stephen Walshin kuvittama kirja Kiinan armeijasta vuosina 1937-49, eli toisen maailmansodan ja sitä seuranneen sisällissodan aikana. Kirjasessa käsitellään nimenomaan Kiinan tasavallan, eli kansallisten armeijaa. Maon armeijaa ja Japanin miehitysvallan perustamat sotamuodostelmat jäävät siis käsittelemättä.

Kaukoidässä kun ollaan, niin voidaan Ospreyn tuotannon sekä ajallisesta että maantieteellisestä monipuolisuuden esimerkkinä mainita Stephen Turnbullin kirja salaperäisistä ninjoista. Se antaa varsin hyvän kuvan näiden tiedustelijoiden taktiikasta ja välineistöstä. Hintakaan ei näitä Ospreyn kirjoja pilaa, ainakaan suoraan kustantajalta tilattaessa.

Markus Anaja

Raimo Nissinen, Eteläpohjalaisia taistelussa Valkeasaaresta Metsäpirttiin. (Alavuden veteraanien perinnehuonekirjasto No 6). Alavuden Sotaveteraanien perinnehuonetoimikunta, [Alavus] 2005. 239 sivua, valokuvia, karttaliite.

Pekka Kilpinen (toim.), Kuninkaantieltä kerrottua. Matkailijoiden kuvauksia 1700-luvulta. SKS, Helsinki 2005. 134 sivua, kuvitettu. Hinta 27 euroa.

Mark Hayden German Military Chaplains in World War II. Schiffer Books, Atglen PA, 2005. 160 sivua, runsas valokuvakuvitus. Hinta GBP 32.50. (Tilaukset: Bushwood Books Ltd, info@bushwoodbooks.co.uk).

Spencer Anthony Coil, Uniforms & Equipment of the Czarist Russian Armed Forces in World War I. Schiffer Books, Atglen PA, 2005. 406 sivua, satoja valokuvia sekä väriliite. Hinta GBP 55.00. (Tilaukset: Bushwood Books Ltd, info@bushwoodbooks.co.uk).

Philip Jowett & Stephen Walsh, The Chinese Army 1937 - 49. (Men-at-Arms 424). Osprey, Oxford 2005. 48 sivua, valokuvia, väripiirroksia. Hinta noin GBP 9. (Tilaukset. Osprey Direct, P.O.Box 140, Wellingborough, Northants, NN8 2FA, UK tai www.ospreypublishing.com).

Stephen Turnbull & Wayne Reynolds, Ninja AD 1460 - 1650. (Warrior 64). Osprey, Oxford 2003. 64 sivua, väri- ja mv-kuvitus. Hinta noin GBP 11. (Tilaukset. Osprey Direct, P.O.Box 140, Wellingborough, Northants, NN8 2FA, UK tai www.ospreypublishing.com).